Plan van Aanpak
Verkenning Ruimtelijke en Functionele inpassing Bovenplanse Sportvoorzieningen

Deeluitwerking Ruimte voor de Stad
Concept- versie: 01 juli 2019

1. Inleiding

Op 30 januari 2018 heeft het college van B&W het voorzieningenmodel *Referentienorm Maatschappelijke Voorzieningen, groen en spelen* vastgesteld. Deze norm is een instrument om voldoende maatschappelijke voorzieningen te borgen in (nieuwe) woningbouwlocaties. De Sportnorm, als uitgangspunt ook opgenomen in het Coalitieakkoord, maakt hier integraal onderdeel van uit en borgt voldoende ruimte voor sporten en bewegen, in de vorm van: zwembaden, sporthallen, ruimte voor georganiseerde buitensport (zowel 'traditioneel georganiseerd, zoals voetbal, hockey en tennis, als ook anders georganiseerd, zoals padel, footy, skills garden), en sportieve openbare ruimte.

In theorie werkt de sportnorm; programmatisch en financieel is deze geborgd met de vaststelling van Referentienorm en het SHP-sport en de bijbehorende MIP-aanvragen. In de praktijk is vooral de ruimtelijke inpassing van georganiseerde buitensport een knelpunt. De relatief grote ruimtevraag , de schaal en maatvoering van georganiseerde sport maakt dat een inpassing van de buitensportopgave binnen de grenzen van een project niet altijd logisch en soms zelfs praktisch niet mogelijk is. Ook een oplossing buiten de projectgrenzen is niet zo maar gevonden, zowel in ruimte als in tijd.
Dit vraagt om een andere benadering, waarbij bovenplans, op schaal van een groter gebied, naar de inpassing van buitensportruimte als noodzakelijke basisvoorziening gekeken wordt. In een aantal gebieden in de stad wordt al op deze manier gewerkt. Maar om het breed succesvol te kunnen toepassen en onderbouwd keuzes te kunnen maken is meer nodig. Met deze verkenning willen we hier handvatten voor geven.

Daarbij maken we in eerste instantie een analyse van de inpassing van de sportnorm bij de lopende planvorming, op schaal van de stad: waar lukt het wel, en waar knelt het? Daarnaast onderzoeken we welke keuzes we kunnen maken bij het toepassen van de norm en schetsen wat mogelijke oplossingen zijn. En wat dit uiteindelijk betekent voor de norm.

De planvorming staat niet stil, maar gaat in hoog tempo door. Dat maakt de urgentie om snel inzicht te krijgen en te kunnen handelen groot. Dat is ook de insteek van deze verkenning: snel en praktisch.

2. Doel

Deze verkenning wordt uitgevoerd in opdracht van Ruimte voor de Stad en geeft invulling aan één van de randvoorwaarden, die nodig is om de groei van de stad te kunnen faciliteren. Het maakt concreet wat de knelpunten en kansen zijn bij de inpassing van de sportnorm en geeft inzicht in bestuurlijke keuzes. Het biedt een onderbouwing voor deze keuzes, op schaal van de projecten, de gebieden, de stad en de regio.

De verkenning richt zich op de inpassing van ruimte voor georganiseerde buitensport, omdat daar de opgave ligt. De inpassing van binnensportruimte (zowel sporthallen als zwembaden) en sport in de openbare ruimte - beiden ook onderdeel van de referentienorm maatschappelijke voorzieningen, groen en spelen - leiden vooralsnog niet tot knelpunten.

Het doel van de verkenning is:

1) *Inzicht* krijgen in de in-/toepasbaarheid van de referentienorm voor georganiseerde buitensport:
   a) analyse op schaal van de stad bij de lopende planvorming tot 2030: waar wordt de norm (vierkante meters in planvorming) gehaald en waar niet?
   b) analyse van de consequenties voor zowel de sportnorm als de woningbouwplannen
2) Vanuit het uitgangspunt van de sportnorm identificeren van *keuzes* en ontwikkelen van *oplossingsrichtingen* voor de inpassing van (georganiseerde buiten)sport:
   a) Formuleren van mogelijke manieren waarop ruimte voor buitensport ingepast kan worden en de bijbehorende condities (ruimtelijk, financieel, programmatisch etc), beredeneert vanuit de context van een gebied en de (manier van) sporten;
   b) Analyse wat dit kan betekenen voor de in-/toepasbaarheid van de sportnorm

3) Als vervolg hierop nadere uitwerking voor de windrichting/stadsdelen in opdracht van team GO. NB: deze stap maakt geen onderdeel uit van dit Plan van Aanpak, capaciteitsraming en planning.

4) Als vervolg hierop nadere uitwerking welke sportconcepten passen binnen de verschillende groentypen van de Hoofdgroenstructuur en de voorwaarden van een goede landschappelijke inpassing. Dit biedt kaders voor maatwerk adviezen per sportpark(cluster) over de mate waarin kunstmatige ondergronden als kunstgras toepasbaar zijn binnen het groen.
NB: deze stap maakt geen onderdeel uit van dit Plan van Aanpak, capaciteitsraming en planning. Komt voort uit bestuurlijke reactie op het initiatiefvoorstel "natuur is niet van plastic".

3. Resultaat

De verkenning geeft invulling aan de in het doel geformuleerde opgaven en valt uiteen in een aantal deelproducten. Waar mogelijk loopt de uitwerking van deze producten parallel. De mate waarin hangt af van de beschikbaarheid van benodigde informatie.

Qua werkmethode maken we gebruik van beschikbare informatie van Sport & Bos en Ruimte voor de stad. Hiernaast wordt in atelier vorm gewerkt (in Kernteam, dan wel waar nodig in breder team verband). Verder wordt via de mail input en feedback opgehaald.

1. *Kaart op hoofdlijnen*
   Beeld van de letterlijke inpassing van de sportnorm voor georganiseerde buitensport op schaal van de stad bij de lopende planvorming:
   a. in vierkante meters (daadwerkelijk ingepaste meters in relatie tot de berekende norm; wordt de norm gehaald of niet en leidt dit tot reële capaciteitstekorten?).
   b. in tijd (groeit ruimte voor sport in alle fases mee?)
   c. inzicht in de af- en toename van sportruimte over de jaren heen
   d. kwalitatieve inpassing; d.w.z. in hoeverre sport ruimtelijk is ingepast in het stedelijk weefsel, openbare toegankelijkheid van terreinen en sportvelden, medegebruik van het vastgoed, combinatie met andere opgaven zoals ecologie, netwerk groen, recreatie, bewegen, onderwijs, kunst & cultuur, zorg, klimatologische opgaven (rainproof, waterberging, hittestress).

2. *Studie in tekst en beeld*
   Onderbouwing voor te maken keuzes door een schets van mogelijke oplossingsrichtingen voor de toepassing van de sportnorm en het formuleren van praktische handvatten:
   a. Schets van de verschillende manieren waarop ruimte voor buitensport ingepast kan worden in de stad, waarbij gekeken wordt naar de invulling van het sportprogramma, de context van een gebied en innovatieve oplossingen.
   b. Formuleren van generieke principes voor inpassing van georganiseerde buitensport (ruimtelijk, financieel, programmatisch etc.);
   c. Mogelijke keuzen & no regrets Perspectief voor de inpassing van ruimte voor buitensport als noodzakelijke basisvoorziening voor Amsterdammers: keuzen in projecten, voor ambtelijk opdrachtgevers en bestuurlijke keuzen.

4. Proces en organisatie

De verkenning wordt uitgevoerd in een gezamenlijke opdracht van Sport en Bos en R&D. Trekker en overall aanspreekpunt is Thomas Galesloot *(onder voorbehoud van de afspraken die hierover gemaakt worden)*. Het is een nadere uitwerking van de thematische verkenning Sport en Bewegen, uitgewerkt in het kader van Ruimte voor de Stad, en het Strategisch Huisvestingsplan Sport, dat onder verantwoordelijkheid van Sport en Bos/team Maatschappelijke Voorzieningen is opgesteld. Een vergelijkbaar product wordt nu opgezet voor groen. Het vormt input voor de Ontwikkelstrategie 2030, die in het kader van Ruimte voor de Stad wordt uitgewerkt en eind 2019 afgerond moet zijn. Daarnaast wordt vanuit team Maatschappelijke Voorzieningen een evaluatie van de Referentienorm Maatschappelijke voorzieningen, groen en spelen opgestart. De deelproducten zullen onderling worden afgestemd.

De verkenning is in eerste instantie een ambtelijk product, maar identificeert bestuurlijke keuzes en biedt een onderbouwing hiervoor. Indien nodig worden aparte bestuurlijke trajecten opgezet. Deze ruimtelijke verkenning vormt een bouwsteen voor de Omgevingsvisie, waar en op welke wijze de sportopgave te programmeren.
Gezien de urgentie wordt gekozen voor een snelle, praktische verkenning met concrete, behapbare deelproducten. Daarbij wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van reeds beschikbare onderzoeken, producten en kennis uit best practices. Aan de hand van de uitkomsten kan voorgesorteerd worden op actuele ontwikkelingen en urgente opgaven.

Ambtelijke opdrachtgevers
- [redacted] (R&D, Ruimte voor de Stad)
- [redacted] (Sport en Bos)

Kernteam
- [redacted] – trekker/stedenbouwkundige (R&D) – *onder voorbehoud*
- [redacted] – planoloog (R&D)
- [redacted] – beleidsadviseur (Sport en Bos)
- [redacted] – beleidsadviseur (Sport en Bos)
- junior stedenbouwkundige voor het produceren van kaarten en tekeningen (R&D)
- [redacted] – landschapsontwerper (R&D)
- [redacted] ervaringsdeskundigen ivm inventarisatie ZO (R&D)

NB: het slagen hangt samen met het vrijmaken van capaciteit op korte termijn van een
- *junior stedenbouwkundige (ter ondersteuning van [redacted]),*

- *van [redacted] (ivm de landschappelijke inpassing)*
- *en [redacted] (vanuit hun ervaring met de inventarisatie in Zuidoost)*

Experts/klankbordgroep

- [redacted] – team Maatschappelijke Voorzieningen (OJZ)
- [redacted] – Ruimte voor de Stad (R&D)
- [redacted] – Hoofdgroenstructuur (R&D)
- [redacted] – (Regionaal) landschap (R&D)
- [redacted] – scheggenverkenning (R&D)
- Team Noord [redacted] -Gebiedsdeskundigen stadsdeel Noord
- [redacted] – Groennorm (R&D)
- [redacted] – Bewegende stad (R&D)
- [redacted] – strategisch adviseur (R&D)
- [redacted] – stadsecoloog (R&D)
- [redacted], planoloog (R&D)
- [redacted], dataspecialist (S&B)
- Adviseur klimaat (rainproof, waterberging, hittestress) (R&D)

Uren worden vanuit eigen budget beschikbaar gesteld door Sport en Bos en R&D. Voor het budget voor de uren van R&D is een urenraming gemaakt met een budget van € 41.700. NB: Bij het schrijven van dit PvA is onvoldoende zicht op welke data exact beschikbaar is en welke data en kaartmateriaal nog te verzamelen en op te stellen. We gaan ervan uit dat bij Sport en Bos veel informatie voor de inventarisatie fase (1) beschikbaar is.

5. Planning

[NB: afhankelijk van beschikbaarheid capaciteit]

Mei 2019	Opstellen Plan van Aanpak
5 juni 2019	1e bespreking Plan van Aanpak kernteam Ruimte voor de Stad (aanleveren 3 juni)
19 juni 2019	PvA tkn kernteam RvdS
Jul – september 2019	– Kaart op hoofdlijnen – 1e aanzet oplossingsrichtingen/handvatten inpassing sport
September – begin oktober	– Tussenresultaten bespreken in kernteam RvdS. – Doel: snel inzicht in de opgave uit de inventarisatie/evaluatie
Sept – oktober 2019	– Aanscherpen
November 2019	– Rapportage – Bespreking resultaat in kernteam Ruimte voor de Stad – Vervolgstappen formuleren: voorbereiding bestuurlijke keuzes, uitwerking voor alle windrichtingen/stadsdelen, uitwerking welke sportconcepten passend zijn binnen welk groentype binnen de Hoofdgroenstructuur.

6. Communicatie

Vooralsnog betreft het een interne ambtelijke verkenning, als uitwerking van Ruimte voor de Stad en input voor de evaluatie van de referentienormen en de herijking van het SHP-sport.

Bijlage – Knelpunten bij inpassing van ruimte voor sport

We willen dat het vanzelfsprekend is dat sport bij ruimtelijke planvorming gezien wordt als onmisbaar en integraal onderdeel van de stad, met een ruimtelijke inpassing in de stad en een functionele verbinden met andere voorzieningen zoals scholen. Daarbij ervaren we de volgende knelpunten:

- **Inpassing ruimte voor georganiseerde buitensport binnen projectgrenzen**
  De kwantitatieve norm moet in principe ingepast worden binnen de grenzen van het eigen project. Of dit haalbaar is en tot de gewenste oplossing leidt, is afhankelijk van de schaal van een project en de fase waarin het project zich bevindt. Een volwaardig, goed functionerend sportpark heeft een minimale maat nodig. Bij projecten waar een beperkt aantal woningen toegevoegd wordt, wordt deze minimale maat niet gehaald. Om te voorkomen dat de benodigde vierkante meters voor sport wegvallen, is een benadering buiten de projectgrenzen nodig. Daarnaast is planvorming van veel ontwikkellocaties vaak al gestart, dus al voor de vaststelling van de referentienormen in 2018. Projectteams worden geconfronteerd met de norm en de benodigde ruimte voor het maatschappelijk programma, terwijl op papier de beschikbare ruimte al is ingevuld. Met name voor de ruimtevragende buitensport maakt deze inpassing lastig en wordt het weggeschoven. Elders is het vaak ook niet op te lossen. Een integraal ontwerp op schaal van het project en breder het gebied, is voorwaarde voor een goede inpassing en optimaal functioneren van de sport.
  Voorbeeld : Voorzieningenstudie Zuidoost

- **Verouderde beeldvorming over de inpassing en het gebruik van sportparken**
  Nieuwe en bestaande sportparken worden bij ruimtelijke planvorming vaak geïnterpreteerd als afgesloten, monofunctioneel en extensief gebruikt en gelegen. Beeldvorming van een sportterrein wat exclusief te gebruiken is voor sportverenigingen, met een hek eromheen, terwijl huidig Amsterdams sportbeleid uitgaat van open en inclusieve sportparken. Sport als integraal onderdeel van de wijk vraagt om functionele en ruimtelijke inpassing in de nieuwe wijken. Helaas heeft de beeldvorming van een eentonige gebruikswaarde van sportparken zijn doorwerking in hoe sport momenteel ruimtelijk wordt ingepast in de stad (en beperkt gecombineerd met andere functies).

- **Gelijktijdige groei van sportvoorzieningen en inwoners**
  Naast voldoende meters sport, én kwalitatieve uitgangspunten in ruimtelijke en functionele inpassing, is de factor tijd een belangrijk aandachtspunt in de huisvestingsopgave voor sport. Sportvoorzieningen groeien in gelijke tred mee met de groei van de stad. Primair met de inzet op permanente sportaccommodaties. Als dit onmogelijk blijkt in de planfasering zijn tijdelijke sportvoorzieningen (onder voorwaarden) een alternatief. Dit vraagt om tijdige afstemming en keuzes in de (woningbouw)fasering t.b.v. maatschappelijk programma.
  Voorbeeld IJburg 2e fase: Strandeiland wordt eerder dan Buiteneiland ontwikkeld, hier landt nagenoeg de gehele woningbouw. Buiteneiland ontwikkelt zich weliswaar later, maar huisvest meer dan de helft van de buitensportvoorzieningen. In nauwe samenwerking tussen Sport&Bos, R&D en het projectteam is toch tot een fasering gekomen –met de inzet op tijdelijke sportvoorzieningen en een aanpassing in de tijd van de woningbouw) waardoor nieuwe IJburgers te allen tijde voldoende sportvoorzieningen beschikbaar hebben.